

ศรีปราชญ์

เขียนโดย ภาษาศยาม

วันเสาร์ที่ 06 กันยายน 2008 เวลา 07:49 น. - แก้ไขล่าสุด วันอาทิตย์ที่ 18 มีนาคม 2018 เวลา 22:19 น.

ศรีปราชญ์

ศรีปราชญ์ เป็นบุตรของพระโหราธิบดี เกิดในปี พ.ศ.๒๑๙๖ รัชสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (พ.ศ.๒๑๙๙ -๒๒๓๑)
หลังจากที่สมเด็จพระนารายณ์เสด็จขึ้นครองราชย์แทนพระเจ้าศรีสุธรรมราชา ศรีปราชญ์นั้นแต่เดิมชื่อ ศรี ส่วนชื่อ ศรีปราชญ์
นั้นเป็นตำแหน่งที่พระนารายณ์ทรงพระราชทานให้

เมื่อศรีปราชญ์มีอายุได้ ๙ ขวบนั้น ในคืนวันหนึ่ง เมื่อสมเด็จพระนารายณ์ทรงพระราชนิพนธ์โคลงไม่จบบท เพราะมีราชกิจอื่นเข้ามาแทรกเสียก่อน
จึงโปรดให้พระโหราธิบดีนำไปแต่งต่อเพื่อให้จบบท แล้วนำมาถวายพระองค์ในวันรุ่งขึ้น พระโหราธิบดีพยายามอย่างดีที่สุดเพื่อแต่งโคลงนั้นให้จบ
แต่ก็คิดไม่ออกสักทีท่านจึงวางทิ้งไว้อย่างนั้น โคลงดังกล่าว คือ

อันไฉนไฉนแม่

หมองหมาย

ยุงเหวี่ยงยุ้งรินพราย

ลอบกล้ำ

จนรุ่งเช้าอีกวันหนึ่งเมื่อท่านจะนำมา แต่งต่อ ปรากฏว่าอีก ๒ บาทสุดท้ายนั้นได้มีผู้เขียนต่อให้แล้ว ส่วนวันที่แต่นั้นมีความไพเราะ และถูกต้องตามฉันทลักษณ์ทุกประการ โคลงดังกล่าวถูกแต่งต่อว่า

ผิวชนแต่จักกราย

ยังยาก

ใครจักอาจให้ข้า

ชอกเนื้อเรียมสงวน

จากนั้นพระโหราธิบดีได้เรียกบุตรชายมาสอบถามก็ได้ความว่า ศรีปราชญ์เป็นผู้ที่แต่งโคลงนั้น จึงเกิดความตกใจด้วยเกรงพระราชอาญา แต่เมื่อนำโคลงบทไปถวายสมเด็จพระนารายณ์ ปรากฏว่าพระองค์ทรงพอพระทัยมาก สมเด็จพระนารายณ์ เรียก ตัวศรีปราชญ์เข้าเฝ้าในที่ แล้วทรงแต่งตั้งให้ทำงานในราชสำนัก และถึงแม้ว่า พระโหราธิบดี จะมีความภาคภูมิใจกับอนาคตอันสดใสของบุตรชาย แต่ท่านก็ยังวิตกกังวลว่าในอนาคต ศรีปราชญ์อาจจะเผลอไผลจนกระเทือนพระราชหฤทัยของสมเด็จพระนารายณ์ หรือเจ้านายชั้นผู้ใหญ่ ท่านอื่น ๆ เนื่องจากศรีปราชญ์เป็นผู้ที่มีความทะนงตน พระโหราธิบดีจึงกราบทูลสมเด็จพระนารายณ์ ขอให้โปรดพระราชทานอภัยโทษไว้ถ้าหากว่าจะต้องราชทัณฑ์ ถึงประหารชีวิตขอให้พิจารณาลดหย่อนเพียงนครเท่านั่น พระองค์ก็ทรงยินยอม หลังจากรับใช้เบื้องพระยุคลบาทมาพอสมควรท่านก็ได้รับพระราชทินนามว่า “ ศรีปราชญ์ ”

ตอนที่สมเด็จพระนารายณ์เดินทางไปประพาสยังป่าแก้ว พระยารามเดโชโดนลงอุจจาระลงศีรษะบรรดาทหารต่างๆก็หัวเราะ สมเด็จพระนารายณ์ที่บรรทมอยู่จึงตื่นขึ้นแล้วตรัสถามอำมาตย์แต่ไม่มีใครกล้ากราบบังคมทูลเพราะกลัวจะไม่สบพระราชหฤทัยสมเด็จพระนารายณ์จึงเรียกมหาดเล็กศ

ริมาถาม ฝ่ายเจ้าศรีรับไข่มานานจนทราบพระราชอัธยาศัยจึงกราบบังคมทูลด้วยคำคล้อยจองว่า พยัคฆะ ขอเดชะ วานระ ถ้ายอจุจาระ รดศีร์ษะ พระยารามเดโช สมเด็จพระนารายณ์พอพระทัยเป็นอย่างมากแต่นั้นก็เป็นการสร้างความขุนเคืองให้พระยารามเดโชเป็นอย่างมาก สมเด็จพระนารายณ์ถึงกับตรัสว่า ศรีเอ๋ย เจ้าจงเป็นศรีปราชญ์ตั้งแต่นี้เถิด

ในคืนวันลอยกระทงศรีปราชญ์ได้ดื่มสุราแล้วเมามากนั้นก็เดินไปข้าง ๆ ท้าวศรีจุฬาลักษณ์เพราะฤทธิ์สุรา ท้าวศรีฯ เห็นศรีปราชญ์มายืนข้างๆก็ไม่พอพระทัยจึงว่าศรีปราชญ์เป็นโคลงว่า

หะทายกระต่ายเต้น

ชมจันทร์

มันบ่เจียมตัวมัน

ต่ำต้อย

นกยูงหากกระสัน

ถึงเมฆ

ศรีปราชญ์

เขียนโดย ภาษาศยาม

วันเสาร์ที่ 06 กันยายน 2008 เวลา 07:49 น. - แก้ไขล่าสุด วันอาทิตย์ที่ 18 มีนาคม 2018 เวลา 22:19 น.

มันบ่เจียมตัวน้อย

ต่ำต้อยเดียรรณาน ฯ

ศรีปราชญ์ได้ย่นดงนั้นก็รู้ว่าพระสนมเอกได้หาว่าตนเป็นเดียรรณานจึงย้อนไปเป็นโคลงว่า

หะทายกระต่ายเต็น

ชมแข

สูงส่งสุดตาแล

สุ่ฟ้า

ระดูฤดีแด

สัตว์สุ่ กัณนา

อย่าว่าเราเจ้าข้า

อยู่พื้นเดียวกัน ๖

สมเเอกได้ฟังก็ไมพ่อพระทัยจึงไปทูลฟ้องสมเด็จพระนารายณ์ฯ พระองค์จึงให้ศรีปราชญ์ไปอยู่ในคุกหลวงแต่ไม่ต้องไปทำงานเหมือนนักโทษคนอื่นๆ พระยารามเดโชเห็นดังนั้นจึงให้ศรีปราชญ์มาทำงานเหมือนนักโทษคนอื่นๆ ฝ่ายศรีปราชญ์นั้นเก่งแต่ทางโคลงมิได้เก่งทางด้านการใช้แรงงาน ทางสมเเอกฯ ได้ข่าวก็เสด็จไปที่ที่ศรีปราชญ์ขุดคลองอยู่ เมื่อพระสมเเอกได้ตรัสว่าศรีปราชญ์สมพระทัยแล้วจึงเสด็จกลับ แต่ต้องสวนกลับทางที่ศรีปราชญ์ได้ขุดโคลนไปแล้ว พวกนางรับใช้ของพระสมเเอกหมั่นไส้จึงขัดขาศรีปราชญ์ ดังนั้นโคลนจึงหกใส่พระสมเเอกซึ่งมีโทษถึงประหาร แต่พระโหราธิบดีได้เคยทูลขอกับสมเด็จพระนารายณ์ฯ ว่า หากเจ้าศรีทำผิดแล้วมีโทษถึงประหาร ขอพระราชทานให้ลดโทษเหลือเพียงเนรเทศ ดังนั้นสมเด็จพระนารายณ์ฯ จึงเนรเทศศรีปราชญ์ไปเมืองนครศรีธรรมราช ซึ่งที่เมืองนครศรีธรรมราชนี้เองที่ศรีปราชญ์สามารถแสดงทักษะด้านกวีได้อีกเช่นกัน เพราะว่าท่านเจ้าเมืองเองก็มีใจชอบด้านกวีอยู่แล้ว และด้วยความเป็นอัจฉริยะของศรีปราชญ์นี้เองที่ทำให้ท่านเจ้าเมืองโปรดปรานเขา ทำให้มีคนหมั่นไส้และเคืองแค้นศรีปราชญ์ จึงได้ใส่ร้ายศรีปราชญ์ ว่าลักลอบเป็นชู้กับภริยาของพระยานคร พระยานครหลงเชื่อจึงสั่งให้นำตัวศรีปราชญ์ไปประหารชีวิต ศรีปราชญ์ประท้วงโทษประหารชีวิตแต่ท่านเจ้าเมืองไม่ฟัง ซึ่งปัจจุบันเชื่อกันว่าสถานที่ขุดดาบที่ไช้ประหารชีวิตศรีปราชญ์นั้น ตั้งอยู่ภายใน [โรงเรียนกัลยาณีศรีธรรมราช](#) [จังหวัดนครศรีธรรมราช](#) เรียกว่า "สระล้างดาบศรีปราชญ์"

[\[1\]](#)

และก่อนที่เพชฌฆาตจะลงดาบประหารศรีปราชญ์ได้ขออนุญาตเขียนโคลงบทสุดท้ายไว้กับพื้นธรณีว่า

ธรณีนี่นี้

เป็นพยาน

เราก็คิษย์มีอาจารย์

หนึ่งบ้าง

เราผิดท่านประหาร

เราชอบ

เราบ่ผิดท่านมล้าง

ดาบนี้คืนสนอง ฯ

ในขณะที่ถูกประหารนั้นศรีปราชญ์มีอายุประมาณ ๓๐ หรือ ๓๕ ปี ได้ข่าวการประหารศรีปราชญ์
แพร่ไปถึงพระกรรณของสมเด็จพระนารายณ์ผู้ซึ่งใคร่จะเรียกตัวศรีปราชญ์มาใช้งานในเมืองหลวงพระองค์ทรงพระพิโรธเจ้าเมืองนคร ฯ
ผู้ซึ่งกระทำการโดยปราศจากความเห็นชอบของพระองค์
และเมื่อพระองค์ได้ทราบถึงโคลงบทสุดท้ายของศรีปราชญ์จึงมีพระบรมราชโองการให้นำเอาดาบที่เจ้าพระยานคร ฯ
ใช้ประหารศรีปราชญ์แล้วนั้นนำมาประหารชีวิตเจ้านครศรีธรรมราช ให้ตายตกไปตามกัน สมดังคำที่ศรีปราชญ์เขียนไว้เป็นโคลงบทสุดท้ายก่อนสิ้นชีวิตว่า “
ดาบนี้คืนสนอง ”

